

Türkmenistanyň Döwlet býujetiniň çykdaýlarynyň wezipeler boýunça toparlara bölünişini ulanmak boýunça

GÖRKEZMELER

Türkmenistanyň Döwlet býujetiniň çykdaýlarynyň wezipeler boýunça toparlara bölünişi býujet serişdeleriniň sarp edilýän ugurlary we maksatlary boýunça toparlara bölünişinden ybarat bolup, jikme-jik bölünişiň dört derejesini, ýagny esasy toparlary, toparlary, kiçi toparlary we maksatlaýyn maddalary özünde jemleýär.

Esasy toparlar döwlet dolandyryşynyň böleginiň wezipelerini (goranmak, bilim, saglygy goraýyş we ş.m.) giň manyda beýan edýärler, şol bir wagtyň özünde toparlar we kiçi toparlar bu wezipeleri ýerine ýetirmegiň ýollaryny jikme-jik görkezýärler.

Döwlet dolandyryş edaralary tarapyndan ýerine ýetirilýän wezipeler dört bölege jemlenendir.

I. UMUMY HÄSIÝETLI DÖWLET HYZMATLARY

(Esasy toparlar: 1-3)

Bu hyzmatlar, döwlet edaralarynyň aýry-aýry adamlara (taraplara) ýa-da hojalyk birliklerine hyzmat etmek bilen baglanyşykly bolmadyk işini öz içine alýar. Muňa umumy býujet işi, daşarky gatnaşyklar, goranmak, jemgyýetçilik tertibi we döwlet howpsuzlygy degişlidir. Bu hyzmatlar islendik guramaçylykly döwletiň aýrylmaz bölegi bolup durýar.

II. JEMGYÝETÇILIK WE DURMUŞ HYZMATLARY

(Esasy toparlar: 4-8)

Bu bölege jemgyýete we aýry-aýry adamlara (taraplara) edilýän hyzmatlar girýär. Olara bilim, saglygy goraýyş, durmuş goragy, ýaşaaýyş jaý hojalygy, jemagat hojalygyny ösdürmek, arassaçylyk gulluklary, dynç alşy guramak we medeni işler degişlidir.

III. YKDYSADY IŞ BILEN BAGLANÝŞYKLY DÖWLET HYZMATLARY

(Esasy toparlar: 9-13)

Muňa hojalyk işini düzgünleşdirmek we onuň has ýokary netijeliligini üpjün etmek üçin döwlet çykdaýlary goşulýar. Ykdysady iş babatynda hyzmatlary toparlara bölmek, esasan, pudaklara bölmek bolup durýar.

IV. GAÝRY WEZIPELER (Esasy toparlar: 14-17)

Muňa esasy toparlara degişli edilmedik çykdaýylar, döwlet dolandyryşynyň beýleki derejelerine geçirmeler (transfertler), bergileri tölemek boýunça çykdaýylar girýär.

0100 1. UMUMY MAKSATLY DÖWLET HYZMATLARY

0110 1.1. Ýerine ýetiriji we kanun çykaryjy edaralar, maliýe we salgyt-býujet syýasaty, daşary syýasat işi

0111 1.1.1. Ýerine ýetiriji we kanun çykaryjy edaralar

Döwlet dolandyryşynyň ähli derejelerindäki ýerine ýetiriji häkimiýetiň we kanun çykaryjy edaranyň ýolbaşçysynyň diwany. Döredilen ýa-da ýerine ýetiriji häkimiýetiň we kanun çykaryjy edaranyň ýolbaşçysynyň adyndan hereket edýän hemişelik ýa-da ýörite toparlar we komitetler; diňe ýerine ýetiriji we kanun çykaryjy edaralaryň bähbitleri üçin hereket edýän kitaphanalar we beýleki maglumat gulluklary; ýerine ýetiriji häkimiýetiň we kanun çykaryjy edaranyň ýolbaşçylaryna we bu edaralaryň işgärlerine edilýän beýleki hyzmatlar hem girýär.

Ministrlikleriň, pudak edaralarynyň merkezi diwanyny saklamak üçin çykadjylar, olaryň wezipelerine laýyklykda toparlara bölünmelidir.

0112 1.1.2. Maliýe we salgyt-býujet işi

Maliýe we salgyt-býujet (fiskal) işini düzgünleşdirmek we şu babatda gözegçilik etmek; salgyt salmagy amala aşyrmak; döwlet maliýesini dolandyrmak – pul serişdelerini jemlemek we almak, şeýle hem olaryň sarp edilişine gözegçilik etmek.

Gümrük häkimiýetleri, döwlet maglumat (habar berişi) gulluklary we belli bir derejede maliýe we fiskal syýasaty bilen baglanyşykly umumy häsiýetli beýleki hyzmatlar hem muňa girýär.

0113 1.1.3. Daşary syýasat işi

Daşary işler ministrligine, daşary ýurtlarda ýerleşen diplomatik we konsullyk gulluklaryna ýa-da halkara guramalarynyň wekilçiliklerine ýolbaşçylyk we olaryň işleýşine gözegçilik etmek. Medeniýetde gazanylan üstünlikler barada habarlary Türkmenistanyň daşynda ýaýratmak işine ýolbaşçylyk, bu işleri alyp barmak we oňa ýardam bermek.

Bu ýerde halkara guramalarynyň umumy gündelik çykadjylarynyň üstüni ýapmak üçin yzygiderli tölenýän agzalyk gatançlary we ýörite gatançlar hem toparlara bölünýär.

0130 1.3. Düýpli (fundamental) ylmy barlaglar

Düýpli ylmy barlaglar haýsydyr bir anyk amaly maksat bolmazdan alnyp barylýan, täze ylmy bilimleri (düşünjeleri) almaga ýa-da täze ugurlary açmaga gönükdirilen iş hökmünde kesgitlenýär.

Amaly barlaglar hem täze ylmy bilimleri (düşünjeleri) almaga gönükdirilendir, emma olaryň esasynda belli bir amaly wezipe ýatýar. Düzgün bolşy ýaly, amaly barlaglar şunuň ýaly barlaglary geçirmegiň maksadyna degişli bolan wezipä (funksiýa) laýyklykda toparlara bölünýär. Mysal üçin, kanun çykaryjylyk işi bilen baglanyşykly amaly barlaglar 1.1.1. kiçi toparda görkezilýär.

0140 1.4. Statistika gullugy

Umumy ykdysady we durmuş meýilnamalaryny we maksatnamalaryny kesgitleýän, utgaşdyrýan we olaryň ýerine ýetirilişine gözegçilik edýän hasabat gulluklarynyň işini üpjün etmek.

0150 1.5. Umumy döwlet dolandyryşy üçin beýleki çykdajylar

Umumy maksatly işi dolandyrmak, amala aşyrmak, üpjün etmek, hökümetiň resminamalaryny saklamak, döwlet edaralaryna degişli ýa-da olaryň ýerleşýän jaýlaryny ulanmak, merkezi ulaghanalar we anyk bir wezipe bilen bagly bolmadyk umumy maksatly beýleki gulluklar.

0200 2. GORANMAK WE SERHETLERI GORAMAK

Goranmak, ýaragly güýçler we serheti goramak, şeýle hem abzallar, enjamlar we beýleki emläkler bilen üpjün etmek babatynda işleri guramak, gözegçilik etmek we dolandyrmak.

Harby mekdepleri, akademiýalary we okuw mekdeplerini saklamak üçin çykdajylar 4-nji esasy toparyň degişli kiçi toparynda, binýatlardaky hassahanalary saklamak üçin çykdajylar 5.1. toparyň degişli kiçi toparynda görkezilýär, meýdan hassahanalaryny saklamak üçin çykdajylar bolsa 2.1. topara goşulýar.

Raýat goranyşy goşunlaryny dolandyrmak, saklamak we maddy taýdan üpjün etmek işi 2.1. topara goşulýar.

0300 3. JEMGYÝETÇILIK TERTIBI WE HOWPSUZLYK

Içeri işler edaralary, neşä garşy göreş edaralary we ýangyn howpsuzlygynyň edaralarynyň işini üpjün etmek, olar üçin enjamlar we tehnika satyn almak bilen baglanyşykly, ýangyna garşy göreş we onuň önüni almak, şeýle hem işgärleri taýýarlamak boýunça çykdajylar 3.1. topara goşulýar. Emma ýokary bilim berýän polisiýa mekdeplerini saklamak üçin çykdajylar 4-nji esasy toparyň degişli kiçi toparynda toparlara bölünýär.

Raýat we jenaýat işlerine seredýän kazyýetleriň we hukuk hyzmatlaryny goşmak bilen, ähli kazyýet ulgamynyň işini guramak bilen baglanyşykly çykdajylar 3.2. topara goşulýar.

Türmeleriň we tussag saklanýan beýleki ýerleriň we jenaýatçylyk edenleriň gaýtadan terbiýelenýän ýerleriniň işini guramak we olary saklamak boýunça çykdajylar 3.3. topara goşulýar.

Jemgyýetçilik tertibine we howpsuzlyga umumy ýolbaşçylyk etmek, düzgünleşdirmek we oňa ýardam bermek boýunça işi goldamak, bu babatda umumy syýasaty işläp taýýarlamak, ilat arasynda maglumatlary (habarlary) ýaýratmak boýunça çykdajylar 3.6. topara goşulýar.

0400 4. BILIM

“Bilim” atly 4-nji esasy topara okuw maksatnamalary raýat okuw mekdepleriniň maksatnamalary bilen meňzeş bolan harby mekdepleri we akademiýalary goşmak bilen, bilim ulgamynyň ähli çykdaýylary, şeýle hem ýokary bilim berýän polisiýa mekdeplerini saklamak üçin çykdaýylar degişlidir.

0500 5. SAGLYGY GORAÝYŞ

“Saglygy goraýyş” atly 5-nji esasy topara döwlet dolandyryşynyň ähli edaralary boýunça saglygy goraýyş üçin çykdaýylar degişlidir (Içeri işleri ministrliginiň, Goranmak ministrliginiň hassahanalaryny we saglyk öýlerini, şeýle hem olaryň binýadynda ýerleşýän harby hassahanalary goşmak bilen).

0600 6. DURMUŞ GORAGY

“Durmuş goragy” atly 6-njy esasy topara pensiýa üpjünçiligi we kömek pullary (wagtlaýyn zähmete ukyplylygyny ýitirmek we çaga dogranlygy, göwreliligi bilen baglanyşykly hemaýat pullaryndan başga) degişlidir. Şeýle hem durmuş kömeginiň ähli görnüşleri we durmuş üpjünçiligi babatyndaky hyzmatlar degişlidir.

0700 7. ÝAŞAÝYŞ JAÝ-JEMAGAT HOJALYGY

“Ýaşaýyş jaý-jemagat hojalygy” atly 7-nji esasy topara ýaşaýyş jaý-jemagat babatynda, şäherleri we beýleki ilatly ýerleri abadanlaşdyrmak, abatlaýyş, gurluşyk işlerini geçirmek boýunça işleri guramak we dolandyrmak, agyz suwy bilen üpjün etmek babatynda işleriň ähli görnüşlerini işläp taýýarlamak we guramak bilen baglanyşykly edaralary saklamak; zir-zibilleri ýygnamak, durmuş galyndylaryny aýyrmak, köçeleri arassalamak we suwarmak boýunça işleri guramak; töwerekdäki gurşawa gözegçilik etmek we onuň hapalanyşyny çäklendirmek boýunça işleri guramak we düzgünleşdirmek; köçeleri yşyklandyrmak boýunça işleri hem-de ýaşaýyş jaý-jemagat hojalygy boýunça beýleki hyzmatlary guramak we amala aşyrmak boýunça çykdaýylar degişlidir.

0800 8. DYNÇ ALŞY GURAMAK WE MEDENIÝET BABATYNDAKY IŞLER

“Dynç alşy guramak we medeniýet babatyndaky işler” atly 8-nji esasy topara sporty dolandyrmak we onuň bilen meşgullanmak üçin şertleri döretmek, dynç alşy guramak; medeniýet babatynda işleri amala aşyrmak, medeni taýdan ösdürmek maksady üçin desgalary, mysal üçin kitaphanalar, muzeýler, teatrlar, haýwanat bagy desgalaryny üpjün etmek; radiogepleşikler, telewideniýe we neşirýat işi babatynda işleri guramak we düzgünleşdirmek boýunça çykdaýylar degişlidir.

9-13 esasy toparlara ykdysady iş babatyndaky döwlet çykdaýylary goşulýar, olar şu pudaklara bölünýärler:

9. Ýangyç-energetika toplumy

10. Agrosenagat toplumy

11. Gazylyp alynýan peýdaly baýlyklar, gurluşyk we binagärçilik

12. Ulaglar we aragatnaşyk

13. Ykdysady iş bilen baglanyşykly beýleki çykdaýylar

1400 14. ESASY TOPARLARA DEGIŞLI EDILMEDIK ÇYKDAJYLAR

Bu esasy topara ätiýaçlyk gaznalaryň, adatdan daşary ýagdaýlar gaznasynyň çykdaýylary we Türkmenistanyň Prezidentiniň çözümleri boýunça sylaglamak we baýrak bermek bilen baglanyşykly çykdaýylar degişlidir, şeýle hem 1-den 13-e çenli esasy toparlarda görkezilmedik beýleki çykdaýylar goşulýar.

1500 15. DÖWLET DOLANDYRYŞYNYŇ BEÝLEKI DEREJELERINE GEÇIRMELER

Bu esasy topara býujetleriň arasynda özara hasaplaşyklar boýunça geçirilýän we ýerli býujetleri deňeçerlemek üçin bölünip berilýän serişdeler goşulýar. Umumy döwlet salgytlaryndan geçirmeler hem şu esasy toparda hasaba alynýar.

1600 16. DÖWLET BERGILERINI TÖLEMEK ÜÇIN ÇYKDAJYLAR

Bu esasy topara bergileriň esasy möçberini we karz üçin göterimleri tölemek we döwletiň bergi borçnamalary bilen geçirilýän beýleki amallar boýunça çykdaýylar girýär.

1700 17. IÇERKI WE DAŞARKY KARZ BERMELER

Bu esasy topara içerki we daşarky karz bermeler boýunça çykdaýylar girýär.